

Politics of History of the Third Polish Republic: ReOrientation (1989-2007)

Institute of National Remembrance Review 2, 2020, pages 225-261.

Andrzej Nowak

[ORCID](#)

[DOI: 10.48261/INRR200207](#)

Abstract: This article summarises the concepts behind the direction of Polish politics towards Ukraine, Lithuania, Belarus and Russia in placing Poland's new international relations in Central and Eastern Europe due to its historical ties with the countries of the region. A significant verbal role was played by the reception in Polish politics of the doctrine of Mieroszewski and Giedroyc—the so-called ULB (Ukraine-Lithuania-Belarus). It assumed the establishment of special relations with these countries, and, at the same time, waiving claims to territories lost by Poland after 1939. The application of this idea was conditioned by the internal political dynamics of Ukraine, Belarus, Russia, and Lithuania, and their mutual relations that determined the effectiveness of this doctrine. A key role in shaping Poland's policy towards these countries was played by an "historical factor"—the exchange of mutual declarations concerning the past; this sometimes included the transmission of documentation—for instance the Katyn massacre evidence documents were transferred to Poland in 1990 by the Russian authorities. These actions served as tools of political rapprochement, and they sometimes resulted in opening the way to re-examine previous historical interpretations (especially in Polish-Lithuanian and Polish-Ukrainian relations). The question of investigating the crimes of the USSR against Poles, including above all the Katyn massacre (1940), played an important role in the rapprochement in Polish-Russian relations in the early period of President Yeltsin's rule. One of the repercussions of implementing this concept and its conciliar priorities in Polish foreign policy and in its internal formal discourse was the suppression of some recently recreated areas of collective memory and currents of historical discourse; this especially concerned Polish-Ukrainian relations, in the context of, among others, the massacre in Volhynia in 1942-1943. Another result was transferring possible settlements to the responsibility of the state and the Polish community—a particular example of which was a resolution of the Polish Senate concerning Operation "Vistula" (Akcja "Wisła" in 1947) that was adopted in 1990.

Keywords: Russia, USSR, Communism, Russian ideology, politics of history, imperialism

Reprinted from: Nowak, Andrzej. "Polityka historyczna III RP: ReOrientacja". In Nowak, Andrzej. 2007. *Historie politycznych tradycji. Piłsudski, Putin i inni*. Cracow: Arcana.

References

Bukowski 1998: Bukowski, Władimir. 1998. *Moskiewski proces. Dysydent w archiwach Kremla*. Warsaw: Bertelsmann.

Chajewski 1996: Chajewski, Adam. 1996. "Polityka polska wobec Litwy 1989–1995." *Arcana* 1: 94–111.

Czech 1993: Czech, Mirosław. 1993. *Ukraińcy w Polsce 1989–1993. Kalendarium. Dokumenty. Informacje*. Warsaw: Związek Ukraińców w Polsce.

Fic 2005: Fic, Maciej. 2005. "Obraz Ukrainy we współczesnych podręcznikach szkoły ponadgimnazjalnej – wyraz uprzedzenia czy szansa na integrację?". In *Stosunki polsko-ukraińskie w szkolnej edukacji historycznej od XIX do XXI wieku*. Ed. Wójcik-Łagan, Hanna. Kielce: Kieleckie Towarzystwo Naukowe.

Glimos-Nagórska 2005: Glimos-Nagórska, Anna. 2005. "Obraz stosunków polsko-ukraińskich w XX wieku w podręcznikach historii do gimnazjum." In *Stosunki polsko-ukraińskie w szkolnej edukacji historycznej od XIX do XXI wieku*. Ed. Wójcik-Łagan, Hanna. Kielce: Kieleckie Towarzystwo Naukowe.

Joint Statement 1997: "Wspólne oświadczenie Prezydentów Rzeczypospolitej Polskiej i Ukrainy o porozumieniu i pojednaniu" [Joint Statement of the Presidents of the Republic of Poland and Ukraine on understanding and reconciliation]. *Zbiór Dokumentów* 53 (2), Kyiv (May 21).

Kossobudzki 1994: Kossobudzki, Tadeusz. 1994. "Stracone szanse." *Kultura* 5.

Kościński 2004: Kościński, Piotr. 2004. "Czyje rdzenne ziemie...". *Rzeczpospolita* September 24, 2004.

Kuczma 2003: Kuczma, Leonid. 2003. "Speech on July 11, 2003 r. in Pavlivka [translated into Polish]." Uroczystości upamiętniające 60. rocznicę tragedii wołyńskiej. Accessed September 13, 2019.
<https://www.prezydent.pl/aleksandra-kwasniewskiego/aktualnosci/rok-2003/art,154,430,uroczystosci-upamietniajace-60-rocznice-tragedii-wolynskiej.html>.

Kuczyński 1993: Kuczyński, Waldemar. 1993. *Zwierzenia zausznika*. Warsaw: Polska Oficyna Wydawnicza BGW.

Kuroń 2010: Kuroń, Jacek. 2010. "Trudna droga do pojednania [rozmowa »Dialogu« z Jackiem Kuroniem na temat stosunków polsko-ukraińskich, Iza Chruślińska, Piotr Tyma]". In

Kuroń, Jacek. *Nadzieja i rozczarowanie. Pisma polityczne 1989–2004*. Ed. Boguta, Marta, Kropiwnicki, Maciej, Sutowski, Michał. Warsaw: Krytyka Polityczna.

Kwaśniewski 1999: Kwaśniewski, Aleksander. 1999. *Przemówienia. Listy. Wywiady, 1997*. Ed. Kluckowski, Jacek. Warsaw: Kancelaria Prezydenta RP.

Kwaśniewski 2005: Kwaśniewski, Aleksander. 2005. *Przemówienia. Listy. Wywiady, styczeń–czerwiec 2005, wybór*. Ed. by Ćwik, Stanisław and Domska, Katarzyna. Warsaw: Kancelaria Prezydenta RP.

Magdziak-Miszewska 2005: *Polska i Rosja. Strategiczne sprzeczności i możliwości dialogu*. Ed. Magdziak-Miszewska, Agnieszka. 2005. Warsaw: Centrum Stosunków Międzynarodowych.

Malik 1990: Malik, Ryszard. 1990. "Polegli niepokonani" [an account of General Jaruzelski's visit to Katyn and Lenino on April 14, 1990]. *Rzeczpospolita* April 17, 1990.

Marciniak 2001: Marciniak, Włodzimierz. 2001. *Rozgrabione Imperium. Upadek Związku Sowieckiego i powstanie Federacji Rosyjskiej*. Cracow: Arcana.

Materski 2006: *Katyn. Dokumenty zbrodni*. Vol. 4: *Echa Katynia (kwiecień 1943–marzec 2005)*. Ed. Materski, Wojciech, Rosowska, Ewa, Woszczyński, Bolesław, Lebediewa, Natalia S. and Pietrosowa, Neli A. 2006. Warsaw: Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych.

Nowak 2004: Nowak, Andrzej. 2004. "History and Memory of Poland's Role in Eastern European Politics." In Nowak, Andrzej. *Od imperium do imperium. Spojrzenia na historię Europy Wschodniej*. Cracow: Arcana.

Nowak 2005a: Nowak, Andrzej. 2005. "Rewanż na historii albo o rosyjskim potencjale totalitarnym." *Polski Przegląd Dyplomatyczny* 6 (28): 89–120.

Nowak 2005b: Nowak, Andrzej. 2005. "9 maja w Rosji. Narodziny 'biało-czerwonej' syntezy rosyjskiej państwowości". *Fakt* [appendix *Europa*] 20.

Nowak 2006: Nowak, Andrzej. 2006. "»Co robić?«. W poszukiwaniu rosyjskiego »Mein Kampf«." In *Totalitaryzm a zachodnia tradycja*. Ed. Kuniński, Miłowit. Cracow: Ośrodek Myśli Politycznej.

Pipes 1993: Pipes, Richard. 1993. "Témoignage destiné à la Cour constitutionnelle de Russie". *Commentaire* 61 (1): 127–131.

Poland–Belarus Treaty 1993: "Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Białoruś o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, podpisany w Warszawie dnia 23 czerwca 1992 r." [Treaty between Republic of Poland and Republic Belarus on good neighbourhood and friendly cooperation, signed in Warsaw on June 23, 1992]. *Dziennik Ustaw RP* 1993, nr 118, poz. 527.

Poland-Lithuania Treaty 1995: "Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską o przyjaznych stosunkach i dobrosąsiedzkiej współpracy, sporządzony w Wilnie dnia 26 kwietnia 1994 r." [Treaty between Republic of Poland and Lithuanian Republic on friendly relationships and good neighbourhood cooperation, made in Vilnius on April 26, 1994]. Dziennik Ustaw RP 1995, nr 15, poz. 71.

Poland-Ukraine Treaty 1993: "Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o dobrym sąsiedztwie, przyjaznych stosunkach i współpracy, sporządzony w Warszawie dnia 18 maja 1992 r." [Treaty between Republic of Poland and Ukraine on good neighbourhood, friendly relationships and cooperation, made in Warsaw on May 18, 1992]. Dziennik Ustaw RP 1993, nr 125, poz. 573.

Prizel 1998: Prizel, Ilya. 1998. *National Identity and Foreign Policy. Nationalism and Leadership in Poland, Russia, and Ukraine*. Cambridge: Cambridge University Press.

Snyder 2003: Snyder, Timothy. 2003. *The Reconstruction of Nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569-1999*. New Haven-London: Yale University Press.

Strzelczyk 2002: Strzelczyk, Joanna. 2002. *Ucieczka ze Wschodu. Rosja w polskiej polityce 1989-1993*. Warsaw: Rytm.

Walicki 2005: Walicki, Andrzej. 2005. "Czy stosunki polskorosyjskie mogą być wzajemnie dobre?". *Arcana* 4-5: 110-123.

PLIKI DO POBRANIA

[\(pdf, 1.3 MB\) 07.09.2020 11:00](#)